

આત્મનિર્ભર ગ્રામ સ્વરોજગાર યોજના

CRISP & પ્રજ્ઞાસભા

- ભારત માં ૪૦૦૦ શહેરો અને નગરો છે. સરકારી આંકડા અનુસાર કુલ ૬ લાખ ૬૩ હજાર ૨૯૧ ગામો છે.
- શહેરોનું વિસ્તૃતીકરણ બુલેટ સ્પીડ થી થઈ રહ્યું છે.
- ગામોનો વિકાસનું વિસ્તૃતીકરણ બડદગાડાની ગતિએ છે.
- સ્થળાંતર એ આ ચર્ચાનું કેન્દ્રબિંદુ છે.

સીધી ઉપયોગી અસરો અને પરોક્ષ ઉપયોગી અસરો :-

- ખેતી ઉદ્યોગ સાહસિકતોને વેગ આપવો-સ્થળાંતર ઘટાડવું.
- ગ્રામીણ શિક્ષિત/કુશળ યુવાનોના સ્વરોજગારને પ્રોત્સાહન આપવું.

વાર્ષિક ગ્રામીણ GDP વૃદ્ધિ દર વર્ષે ૨૦% વધારો થઈ શકે :-

- ગ્રામ્ય વિસ્તારોના લોકોની જીવનશૈલી-જીવન ધોરણમાં સુધારો થશે.
- ૧૨૨૯૯૦ ને રોજગારી, ૧૦૦૦૦ અન્ય રોજગાર.

- સાહસિકતા પ્રેરિત સ્વરોજગાર, સ્વનિર્ભરતા તરફ દોરી જાય છે.
- ભારતીય અર્થવ્યવસ્થાના આંકડા મુજબ નોકરીઓ મોટા પ્રમાણમાં મોટી કંપની તરફથી આવતી નથી. પરંતુ MSME ખાનગી ક્ષેત્રની નોકરીઓમાં ૯૦% યોગદાન આપે છે.
- ગ્રામીણ વિસ્તારો માં પર્યાપ્ત ગુણવત્તાયુક્ત રોજગારીની તકો પૂરી પાડીને તેનાજ વિસ્તારોમાંથી સ્થળાંતરની સમસ્યાને મહદઅંશે દૂર કરી શકાય છે.
- આ તકો ઊભી કરવી એ સમયની જરૂરીયાત છે. ઔદ્યોગિકતા અને વિકાસની ગ્રામીણ વિસ્તારોમાંથી શરૂઆત થવી જોઈએ.

કાયમી ઉપાય : નિરાકરણ :-

- કૃષિ ઉત્પાદનો માં મૂલ્યવર્ધન (ValueAddition) ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપવું. ગ્રામીણ આવકમાં વધારો કરવા અર્થતંત્ર અને કૃષિ ઉત્પાદનનો નાના ઉદ્યોગો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ.
- થોડા ગામોની વચ્ચે એગ્રોપ્રોસેસિંગ, ફૂડ પ્રોસેસિંગનું એક નાનું કલસ્ટર સર્વિસિંગ કાસ્ટ, પ્રોફેશનલ યુનિટસને વિકસાવવું.
- ગ્રામીણ આર્થિકતાની સ્વનિર્ભરતા માટે સાહસના સંભવિત ક્ષેત્રો.

(અ) ફૂડ પ્રોસેસિંગ ક્ષેત્રોમાં ૬ મુખ્ય પેટા વિભાગો :-

(a) ડેરી	(b) અનાજ	(c) ફળો અને શાકભાજી
(d) પીણા - (બિનઆલ્કોહોલિક)	(e) પેકેજડ ખોરાક	(f) દરિયાઈ

ભારતીય ફૂડ પ્રોસેસિંગ માર્કેટ USD ૨૬૩ બિલિયન (૨૦૧૯-૨૦૨૦) થી USD ૫૩૫ બિલિયન (૨૦૨૫) બમણું થવાની સંભાવના છે.

- વધારાના ફૂટસ અને શાકભાજીના પાકોનું અન્ય ઉત્પાદનો માટે પ્રોસેસ કરવામાં આવે.
- ખાદ્ય ઉદ્યોગ એકમો સહકારી ધોરણે વિકસાવવું. જેમાં ગ્રામીણ મહિલાઓ રોજગારમાં મુખ્ય ફાળો આપનાર થઈ શકે.

(બ) કૃષિ આધારીત એકમો :-

- પાકઉત્પાદન ઉપર પ્રોસેસ/પેકિંગ કરવાથી અનેક ગણું મૂલ્યવર્ધન થઈ શકે.
- ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ + ખેત પેદાશ આધારિત એકમો + ફૂડ પ્રોસેસિંગ + પિકાસ = ગ્રામલક્ષ્મી.
- એટ્રોવેસ્ટ આધારિત નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગો દ્વારા સંપતિનું સર્જન - New Innovation. કૃષિ ક્ષેત્રના ખાસ વૈજ્ઞાનિકોને સ્વરોજગારની તકો પ્રદાન થાય.
- ગ્રીનહાઉસ, ટપક સિંચાઈ, ટિસ્કૂ કલ્ચર, હાઈડ્રોપોનિક્સથી ઉચ્ચ ગુણવત્તાયુક્ત ઉત્પાદન જરૂરી સાધનોનું માર્કેટિંગ/વેચાણ વ્યવસ્થા.

(ક) મેડિકલ ટુરિઝમ :-

- દરિયાકાંઠે જ્યાં બીચ હોય અને જગ્યા હોય ત્યાં નાના નાના સ્વસંચાલિત યોગાનેયરોપેથી કેન્દ્રો ૧૦૦ કરતાં વધારે થઈ શકે તેમ છે.

(ડ) સાંસ્કૃતિક-ધાર્મિક પ્રવાસન અને હસ્તકલા પિકાસ :-

(ઈ) ડેરી ઉદ્યોગ-પશુ પાલન :-

- ડેરી ઉદ્યોગ આધારિત નાના પ્રોસેસફૂડ બ્રાન્ડ બનાવી બ્રાન્ડ નેટવર્કની સ્થાપના.

(ફ) નવીનતાઓ :-

- ગુજરાતમાં સૌથી લાંબો દરિયાકિનારો છે (૧૬૦૦ km) નાના નાના દરિયા ઉત્પાદનો નો વ્યવસાય/પેકેજિંગ એકમો / સીવીડ આધારિત ઉદ્યોગો.
- શિપિંગ ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલા નાના કે મોટા ઉદ્યોગો કલસ્ટર કરી ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ઔદ્યોગિક વસાહતો પિકાસ.

(ગ) ટેકનોલોજી :-

- ટેકનોલોજી એપ્લિકેશન-બગાડ (wastage) ઘટાડો કરવો.
- સ્ટોરેજ ક્ષમતાઓમાં વધારો કરવો.
- ડિજિટલ સપ્લાય ચેઇન, સ્માર્ટ વેરેહાઉસ વિગેરેનો ઉપયોગ.

(ઘ) કાયમી ડિસ્પોસીબલ :-

- જુવાર, ચોખા, ઘઉં, શેરડી વિગેરે માંથી ખાસ ડિસ્પોસીબલ બનાવી શકાય છે. જે બાયોડીગ્રેડેબલ અને ટકાઉ હશે.
- ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગમાં એક વિભાગનો ઉમેરો થશે.

અમલીકરણ વ્યૂહરચના :-

(૧) સરકાર

- સરકારશ્રીના વિવિધ મંત્રાલયો-કૃષિ-ગ્રામીણ, ફૂડ પ્રોસેસિંગ, MSME, પશુપાલન, ડેરી, દરિયાઈ, ટેકનિકલ એજ્યુકેશન વગેરે હિસ્સેદારો થશે.

(૨) વેપાર, ઉદ્યોગ અને નાણા

- ઉદ્યોગ સંગઠનો, MFIs, સહકારી બેંકો, ખેડૂત સહકારી મંડળીઓ, હેંડિક્રાફ્ટ - ખાદી, NGOs, APMC વગેરે.

(૩) સંશોધન અને પિકાસ

- રાજ્ય કૃષિ યુનિવર્સિટીઓના બોર્ડ, NIFTEM, ICAR, ITEFT.

હિસેદારોની ભૂમિકાઓ

- (૧) **રૂપ૧૦** સંખ્યામાં ગ્રામ ઉદ્યોગો વસાહતો (દરેકમાં ૧૨ શેડ), પાવર, ઇન્ટરનેટ, રોડ, કેન્ટીન યિગેરે જરૂરી માળખાકીય સુવિધાઓ/પાણી, ગટરવ્યવસ્થા, ખૂલી જગ્યા, બાળસંભાળ વિભાગ, ભાવિવિસ્તરણ, માર્કેટિંગ માટેની જોગવાઈ, પ્રદર્શન સુવિધાઓ **કુલ ૩૦૧૨૦** શેડ આ બધા શેડ **૪૦ અને ૮૦** સ્ક્વેર મિટર હશે.
- (૨) **૧૦૦૦** જેટલા નાના ગ્રામીણ કેન્દ્રિત બિઝનેસ પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ તૈયાર કરવા જેમાં બેંક, રોકાણ, આવક, તાલીમ, બજારની મૂળભૂત માહિતી હોય.
દરેક ગ્રામઉદ્યોગ વસાહત માટે ૧૨ સાહસિકોની અપેક્ષા આથી **રૂપ૧૦ × ૧૨ = ૩૦૧૨૦** ઉદ્યોગ સાહસિકો થશે.

કુલ ભંડોળ - નાણાંકીય યોજના

ક્રમ	નામ	ખર્ચ (લાખ)
૧	ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર	૩૦૮૦૦૦
૨	૧૦૦૦ પ્રોજેક્ટ બેંક	૧૦૦૦
૩	તાલીમ + સાહસિક સામગ્રી કીટ	૨૭૫૦
૪	પરચુરણ અમલીકરણ ખર્ચ	૧૩૨૫૦
	કુલ	૩૨૫૦૦૦ = ૩૨૫૦ કરોડ

૧	આર્થિક ઉત્પાદન ટર્નઓવર : ૧૮૦૦૦ કરોડ ૩૦૧૨૦ × ૬૦ લાખ ૧ % GDP વૃદ્ધિ
૨	પ્રમોટર અને કર્મચારીઓને સીધી આવક : ૨૨૦૦ કરોડ પ્રતિ મહિનો ૨૫૦૦૦ × ૧૨ × ૩૦૧૨૦ કર્મચારી ૮૦૦૦ × ૧૨ × ૧૨૦૪૮૦
૩	ચોખ્ખી ગ્રામીણ સંપત્તિ / આવક વધારો : ૮૦૦૦ કરોડ રાજ્ય સરકારની આવક : ૮૦૦ કરોડ ૫ % GST (૧૮૦૦૦ × ૫%)

અમલીકરણ વ્યુહરચના : પ્રક્રિયા અને સમય રેખા :-

1. આંતર મંત્રાલય સમિતિ - હિતકારકો વચ્ચે સહયોગી અભિગમ.
2. પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ બેંક.
3. ઉદ્યોગ સાહસિક/ઉમેદવાર ની પસંદગી : ઇન્ક્યુબેશન પ્રક્રિયા.
4. ઉદ્યોગ સાહસિક તાલીમ કાર્યક્રમ : અમલીકરણ પદ્ધતિ.
5. ગ્રામીણ ઉદ્યોગ પાર્ક : ડિઝાઇન બાંધકામ અને જાળવણી પ્રક્રિયા.
6. ડેશબોર્ડ સાથે કાયમી મોનિટરિંગની પ્રક્રિયા.

પ્રક્રિયા પ્રવાસ ચાર્ટ :-

1. નોંધણી.
2. પસંદગી
3. તાલીમ
4. શેડની ફાળવણી
5. નાણાની મંજૂરી
6. સબસીડી યોજનાઓ
7. માર્કેટીંગ લિંકેજ
8. પ્રોત્સાહનો
9. કર પ્રોત્સાહનો વગેરે
10. ઇન્ક્યુબેશન સિસ્ટમ

ગ્રામ ઉદ્યોગ વસાહત એરિયલ વ્યુ

